ლექცია 9

დისკური ოპერაციული სისტემა, ბრძანებათა ზოლი. დისკური ოპერაციული სისტემის ბრძანებები, მათი დანიშნულება. Color, Title, CLS, TIME, Date, Echo, Dir, CD, Tree, Mkdir, Rmdir

Disk Operating System (DOS) და ბრძანებათა ხაზი

დისკური ოპერაციული სისტემა (DOS) არის ბრმანების ხაზის ინტერფეისის ოპერაციული სისტემა, რომელიც ფართოდ გამოიყენებოდა 1980-იან და 1990-იანი წლების დასაწყისში.

ეს იყო პირველადი ოპერაციული სისტემა IBM-თან თავსებადი პერსონალური კომპიუტერებისთვის და დღესაც გამოიყენება ზოგიერთ ჩაშენებულ სისტემაში და ჩამტვირთველ მედიაში.

DOS იყენებს ბრძანების ხაზის ინტერფეისს, რომელიც მომხმარებლებს საშუალებას აძლევს სისტემასთან ურთიერთქმედება ბრძანებების აკრეფით და არა გრაფიკული მომხმარებლის ინტერფეისის (GUI) გამოყენებით.

მირითადი ფუნქციები

DOS უპირველეს ყოვლისა პასუხისმგებელია დისკის შენახვისა და მონაცემთა მოძიებასთან დაკავშირებულ აუცილებელ ფუნქციებზე.

ეს ძირითადი ფუნქციები მოიცავს ფაილების მართვას, დისკის ფორმატირებას და დირექტორიაში სტრუქტურის მართვას.

DOS-ის სფეროში, ფაილების მენეჯმენტი მოიცავს ფაილების შექმნას, წაშლას, კოპირებას და გადატანას.

ეს ოპერაციები შესრულებულია ბრმანების ხაზის ინტერფეისით, რომელიც უზრუნველყოფს ფაილების მანიპულირების ზუსტ კონტროლს.

DOS გრმანების ტიპები

ნებისმიერ ინსტრუქციას, რომელიც მიცემულია კომპიუტერის კონკრეტული დავალების შესასრულებლად, ეწოდება ბრმანება (Command).

DOS-ს აქვს რამდენიმე ბრძანება, თითოეული კონკრეტული ამოცანისთვის და ისინი ინახება დისკზე DOS დირექტორიაში

არსებობს ბრძანებების ორი ტიპი: შიდა(internal) და გარე(external) ბრძანებები

შიდა (internal) ბრძანებები

ეს არის MS-DOS-ის ჩაშენებული ბრძანებები, ანუ ისინი ინახება Command interpreter ფაილში (COMMAND.COM).

ეს ბრძანებები ინახება მეხსიერებაში მანამ, სანამ მანქანა არის სისტემის მოთხოვნის (C:\>) დონეზე.

ამ ბრძანებების გამოსაყენებლად დამატებითი გარე ფაილი არ არის საჭირო. მაგალითად: DATE, TIME, DIR, VER და ა.შ.

გარე (external) ბრძანებები

ეს არის ცალკეული პროგრამის (.com) ფაილები, რომლებიც განთავსებულია DOS დირექტორიაში და შესრულებისას იქცევა ბრმანებების მსგავსად.

გარე ბრძანებას აქვს წინასწარ განსაზღვრული სინტაქსი. მაგ. დახმარება, DOSKEY, სარეზერვო, აღდგენა, ფორმატი და ა.შ.

თუმცა, ამ ლექციაში დღეს განვიხილავთ საბაზისო ბრძანებებს

დისკის ფორმატირება და დირექტორიების სტრუქტურა

დისკის ფორმატირება არის კრიტიკული ოპერაცია DOS-ში. იგი მოიცავს მაღალი დონის და დაბალი დონის ფორმატირებას, რაც აუცილებელი პროცესებია მონაცემთა შესანახად შესანახი მედიის მოსამზადებლად.

DØS იყენებს იერარქიულ დირექტორიას სტრუქტურას ფაილებისა და საქაღალდეების ორგანიზებისთვის.

ეს სტრუქტურა ამლიერებს ფაილების მენეჯმენტს და ამარტივებს მონაცემთა ადგილმდებარეობისა და წვდომის პროცესს.

სერიული დამუშავება

DOS მხარს უჭერს ჯგუფურ დამუშავებას სერიული ფაილების გამოყენებით, როგორც წესი, .bat ფაილის გაფართოებით.

ჯგუფური დამუშავება მომხმარებლებს საშუალებას აძლევს ავტომატიზირონ ამოცანები და შექმნან სკრიპტები განმეორებადი ოპერაციებისთვის, რაც აუმჯობესებს ეფექტურობას.

სერიული დამუშავება და მემკვიდრეობა

მიუხედავად იმისა, რომ DOS მირითადად იყენებდა ბრმანების ხაზის ინტერფეისს, მცდელობები გაკეთდა მომხმარებლის გრაფიკული ინტერფეისების (GUIs) შესაქმნელად მომხმარებლის მეგობრობის გაუმჯობესებისთვის.

ერთი თვალსაჩინო მაგალითია Windows 3.1, რომელმაც შემოიტანა GUI ფენა DOS-ის თავზე.

DOS-მა დატოვა გრმელვადიანი მემკვიდრეობა გამოთვლის სამყაროში. ის აგრმელებს გამოყენებას სპეციალიზებულ აპლიკაციებში, როგორიცაა ძველი სისტემები და ჩაშენებული მოწყობილობები, სადაც მისი ეფექტურობა და სიმარტივე რჩება ღირებული.

მნიშვნელოვანი ბრმანებები და მათი დანიშნულება

- 1. DIR აჩვენებს ფაილების და დირექტორიების სიას მიმდინარე დირექტორიაში
- 1. CD ცვლის მიმდინარე დირექტორიას მითითებულ დირექტორიაში
- 2./ MD ქმნის ახალ დირექტორიას მითითებული სახელით
- 3. RD ხსნის დირექტორიას მითითებული სახელით
- 4. COPY აკოპირებს ერთ ან მეტ ფაილს ერთი ადგილიდან მეორეზე
- 5. DEL შლის ერთ ან მეტ ფაილს

ფერებთან, სათაურებთან და შესრულებასთან მუშაობა

DOS ბრძანებები ასევე შეიძლება გამოყენებულ იქნას სისტემის გამოსახულებასა და შესრულების(performace) მოსარგებად. აი ზოგიერთი მაგალითი:

- 1. COLOR ცვლის ბრძანების ხაზის ფერს
- 2. / TITLE ცვლის ბრძანების ხაზის ფანჯრის სათაურს
- 3. CHKDSK ამოწმებს ფაილურ სისტემას დისკზე შეცდომებისა და ცუდი სექტორებისთვის

ფერებთან მუშაობა

DOS-ში შეგიძლიათ შეცვალოთ თქვენი ტექსტისა და ფონის ფერი COLOR ბრძანების გამოყენებით.

მაგალითად, ტექსტის ფერის მწვანედ შესაცვლელად და ფონის ფერის შავზე შესაცვლელად, თქვენ უნდა აკრიფოთ "COLOR 0A" და დააჭიროთ enter.

პირვული ციფრი წარმოადგენს ფონის ფერს, ხოლო მეორე ციფრი წარმოადგენს ტექსტის ფერს. აქ არის ფერების კოდების სია:

0 = 3ავი 1 = ცისფერი 2 = 3წვანე = Cam4 = წითელი <math>5 = ფუქსინი 6 = ყვითელი <math>7 = თეთრი 8 = 5აცრისფერი 9 = ღია ცისფერი A = ღია მწვანე B = ღია ციანი C = ღია წითელი D = ღია მაგენტა E = ღია ყვითელი F = ნათელი თეთრი

სათაურებთან მუშაობა

თქვენ შეგიძლიათ შეცვალოთ თქვენი ბრძანების ხაზის ფანჯრის სათაური TITLE ბრძანების გამოყენებით.

მაგალითად, სათაურის "ჩემი DOS ფანჯარაში" შესაცვლელად, თქვენ უნდა აკრიფოთ "TITLE My DOS ფანჯარა" და დააჭიროთ enter.

ეს შე*გ*ძლება სასარგებლო იყოს სხვადასხვა ბრძანების ხაზის ფანჯრების თვალყურის დეგნებისთვის, თუ ერთდროულად რამდენიმე გახსნილი გაქვთ.

DOS-ის მახასიათებლები

DOS არის ტექსტზე დაფუმნებული ოპერაციული სისტემა, რაც იმას ნიშნავს, რომ მას არ აქვს გრაფიკული მომხმარებლის ინტერფეისი (GUI).

ამის ნაცვლად, მომხმარებლები ურთიერთქმედებენ სისტემასთან ბრძანებების სტრიქონში აკრეფით. DOS არის ერთჯერადი ოპერაციული სისტემა, რაც ნიშნავს, რომ მას შეუძლია ერთდროულად მხოლოდ ერთი პროგრამის გაშვება.

თუმცა, DOS არის მსუბუქი ოპერაციული სისტემა, რომელსაც შეუძლია იმუშაოს შეზღუდული რესურსების მქონე კომპიუტერებზე.

Performance (შესრულება)

DOS ზოგჯერ შეიძლება იყოს ცოტა ნელი, მაგრამ არსებობს რამდენიმე რამ, რისი გაკეთებაც შეგიძლიათ, რომ დააჩქაროთ.

ერთი ვარიანტია გამორთოთ ფაილის და დირექტორიის სახელის შევსება აკრიფეთ 'SET COMPLETION=1' და დააჭირეთ enter-ს.

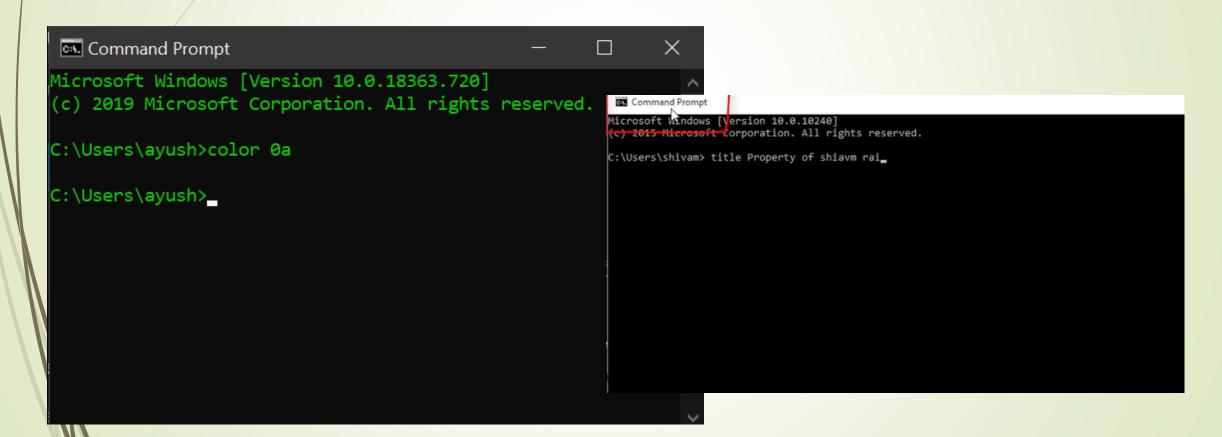
ეს ხელს შეუშლის DOS-ს ავტომატურად შეავსოს ფაილების და დირექტორიების სახელები აკრეფისას, რაც დაზოგავს დამუშავების დროს.

კიდევ ერთი ვარიანტია DOS-ისთვის გამოყოფილი მეხსიერების რაოდენობის გაზრდა EMM386 ბრძანების გამოყენებით.

ამის დაყენება შეიძლება ცოტა რთული იყოს, ამიტომ უმჯობესია დახმარებისთვის მიმართოთ DOS დოკუმენტაციას ან გამოცდილ მომხმარებელს.

3069520065305

აქ წარმოდგენილია ფერებთან და სათაურებთან მუშაობა.

3069520065305

აქ წარმოდგენილია პერფორმანსზე მუშოაბა

```
Administrator: Command Prompt
 Microsoft Windows [Version 10.0.19041.508]
 (c) 2020 Microsoft Corporation. All rights reserved.
 C:\WINDOWS\system32>defrag C: /A
 Invoking analysis on (C:)...
 The operation completed successfully.
 Post Defragmentation Report:
         Volume Information:
                Volume size
                              = 236.74 GB
                Free space
                                            = 44.85 GB
                Total fragmented space
                                            = 24%
                Largest free space size
                                            = 1.63 GB
         Note: File fragments larger than 64MB are not included in the fragmentation statistics.
         It is recommended that you defragment this volume.
:\WINDOWS\system32>
```

ერთჯერადი სამუშაო ოპერაციული სისტემა

- CLS: ასუფთავებს ეკრანს და წაშლის ყველა სიმბოლოს.
- TIME: აჩვენებს მიმდინარე დროს და თარიღს.
- ECHO: აჩვენებს მომხმარებლის მიერ შეყვანილ ტექსტს.
- TREE: აჩვენებს მიმდინარე დირექტორიის ხეს.
- RMDIR: შლის დირექტორიას და მის მთელ შიგთავსს.

CLS გრმანების ვიზუალიაცია

```
Command Prompt
12.10.2021 02:51
                     <DIR>
                                    Contacts
19.03.2022 16:34
                     <DIR>
                                    DataGripProjects
01.11.2023 13:39
                     <DIR>
                                    Desktop
30.10.2023 16:03
                     <DIR>
                                    Documents
01.11.2023 12:40
                     <DIR>
                                    Downloads
12.10.2021 02:51
                     <DIR>
                                    Favorites
12.10.2021 02:51
                     <DIR>
                                    Links
28.01.2023 13:54
                     <DIR>
                                    Music
01.11.2023 10:31
                     <DIR>
                                    OneDrive
20.10.2023 17:03
                     <DIR>
                                    Pictures
23.10.2023 22:25
                     <DIR>
                                    PycharmProjects
14.01.2023 00:32
                     <DIR>
                                    python
02.04.2022 14:11
                     <DIR>
                                    RequestsVenv
04.10.2023 14:55
                     <DIR>
                                    Saved Games
12.10.2021 02:52
                     <DIR>
                                    Searches
01.11.2023 10:31
                     <DIR>
                                    Videos
                                    VirtualBox VMs
06.12.2022 19:42
                     <DIR>
              7 File(s)
                                  6 018 bytes
              30 Dir(s) 111 007 879 168 bytes free
C:\Users\User>_
```

```
Command Prompt
                                    Documents
30.10.2023 16:03
                     <DIR>
                     <DIR>
                                    Downloads
01.11.2023 12:40
                     <DIR>
                                    Favorites
12.10.2021 02:51
12.10.2021 02:51
                                    Links
                     <DIR>
28.01.2023 13:54
                     <DIR>
                                    Music
                     <DIR>
01.11.2023 10:31
                                    OneDrive
                     <DIR>
20.10.2023 17:03
                                    Pictures
                                    PycharmProjects
23.10.2023 22:25
                     <DIR>
14.01.2023 00:32
                                    python
                     <DIR>
02.04.2022 14:11
                     <DIR>
                                    RequestsVenv
04.10.2023 14:55
                     <DIR>
                                    Saved Games
                                                   Command Prompt
12.10.2021 02:52
                     <DIR>
                                    Searches
01.11.2023 10:31
                     <DIR>
                                    Videos
                                    VirtualBox VMC:\Users\User>_
06.12.2022 19:42
                     <DIR>
               7 File(s)
                                  6 018 bytes
              30 Dir(s) 111 006 867 456 bytes fr
C:\Users\User>cls_
```

TIME გრმანების ვიზუალიაცია

```
Command Prompt - time
C:\Users\User>time
The current time is: 13:45:16,21
Enter the new time:
```

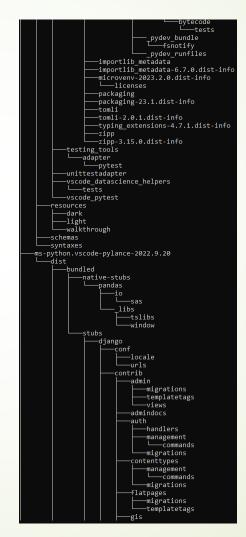
ECHO გრმანების ვიზუალიაცია

TREE ბრძანების ვიზუალიაცია

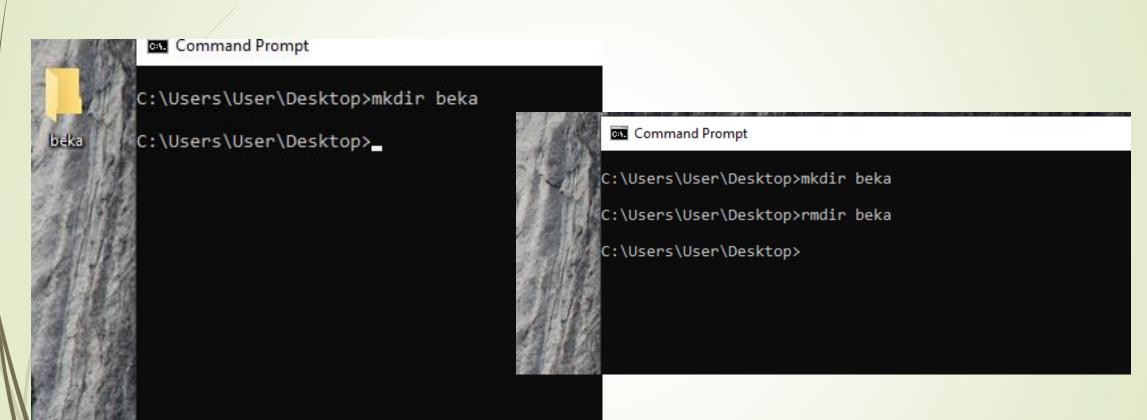


```
-df2cfa14813554c6a38ccd26e489364a
___transformed
-df74d8e0611325d095b54318e8096cfe
---transformed
-dfdf35d011cbce0df40ecb7c760872c0
   -transformed
    ——androidx.coordinatorlayout
e0e1307524bc29701918f5dad6c61332
  -transformed
-e113103b6f9e8c46b950e0781cfc2a1f
-e12e765147cd57ae58734101bfff4948
 transformed_
-e17a887bde34e8389a1fae4686fbc71a
└──transformed
-e2b2ee1978962002b75a56cd36369320
    —navigation-common-2.3.5
-e2d9b96ca8cbcdb58df6b6969dd7f322
-e2ef0e73c8858d4744bb929e23bc78a6
  ---transformed
-e30294a1b8a8f6916614bf7c75716110
└──transformed
-e37f49f2275fcbe4c4dc680074c513d5
<u>└</u>transformed
-e3aae98c3ce334a61520fd3ffa3ded61
   —transformed
    └──documentfile-1.0.0-runtime
-e3b1d60d6d263e4c5889b6985daf9533
  —transformed
-e3e93c4f585cf470e19f4369883af120
└──transformed
-e4b52dcdd2b3b0f675cf7473d110135b
 └──transformed
    └──androidx.lifecycle.livedata
-e4dc5187c9f8800b082f950d9c9c0078
L-transformed
-e4e99fd4489c7a5e383e69e913ec0a4c
└──transformed
-e55f68608670afbdc92742186be0979a
└──transformed
-e5da2a6af368bbe0dfa8676172bdca9a
L-transformed
-e5f3672862dabf334853b6dba1b322b4
L-transformed
-e63b82d42d06ffc8c129cb2cc03bb869
---transformed
-e783d309b9d801dace9261f9b3f59629
  -transformed
    versionedparcelable-1.1.1
           -aidl
              —androidx
                 —versionedparcelable
-e791570a618d19be68499f41d01f70a7
-transformed
-e7dbc4bf0a16afce30a4bd2e2e6a5bbe
___transformed
```


და ასე შემდეგ

RMDIR გრმანების ვიზუალიაცია

DOS დღეს

დღეს, DOS-ის პოვნა ჯერ კიდევ შესამლებელია მველ სისტემებსა და გარემოში, სადაც მველი პროგრამული უზრუნველყოფა და აპარატურა ინახება. ის ასევე გამოიყენება ჩაშენებულ სისტემებში, სადაც მისი მცირე კვალი და ეფექტურობა მალზე ხელსაყრელია.

Command Prompt, ასევე ცნობილი როგორც cmd.exe ან cmd, არის ნაგულისხმევი ბრძანების თარჯიმანი OS/2, eComStation, ArcaOS, Microsoft Windows და ReactOS ოპერაციული სისტემებისთვის. Windows CE .NET 4.2-ზე, Windows CE 5.0-ზე და Windows Embedded CE 6.0-ზე მას მოიხსენიებენ, როგორც Command Processor Shell-ს.

3067520065805

ეს გახლავთ ბრძანებათა ხაზის შესაყვანი ადგილი (Command Prompt), სადაც შეგვყავს ყველა ის ბრძანება რაც განხილულია ჩვენს სლაიდში

```
Command Prompt
Microsoft Windows [Version 10.0.19045.3570]
(c) Microsoft Corporation. All rights reserved.
C:\Users\User>dir
Volume in drive C is Windows 10
Volume Serial Number is 0CB9-75FB
Directory of C:\Users\User
01.11.2023 12:35
                     <DIR>
01.11.2023 12:35
                     <DIR>
22.06.2022 17:33
                     <DIR>
                                    .android
                              5 525 .bash history
01.11.2023 12:35
                                 16 .emulator_console_auth_token
96.11.2021 18:33
18.02.2023 17:56
                                 63 .gitconfig
                     <DIR>
                                    .gradle
                                    .insomniac
20.08.2022 11:28
                     <DIR>
01.11.2023 11:20
                                 20 .lesshst
02.05.2022 13:07
                     <DIR>
                                    .matplotlib
                                 26 .minttyrc
18.10.2023 21:54
15.04.2023 16:18
                                 52 .node_repl_history
                                316 .packettracer
19.02.2023 14:34
                     <DIR>
                                    .ssh
16.01.2023 18:09
                     <DIR>
                                    .VirtualBox
                     <DIR>
                                    .vscode
09.06.2023 17:05
          13:54
                     <DIR>
28.01.2023
                                    3D Objects
                                    AndroidStudioProjects
95.01.2022 13:26
                     <DIR>
29.11.2021 13:46
                     <DIR>
                     <DIR>
15.01.2023 00:39
                                    Cisco Packet Tracer 7.3.0
```

მახასიათებლები და შეზღუდვები

DOS ასევე აქვს რამდენიმე შეზღუდვა, რაც მას ნაკლებად შესაფერისს ხდის თანამედროვე გამოთვლითი საჭიროებისთვის:

ერთჯერადი დავალება: DOS არის ერთჯერადი ოპერაციული სისტემა, რაც ნიშნავს, რომ მას შეუმლია ერთდროულად მხოლოდ ერთი პროგრამის გაშვება. ეს შეიძლება იყოს შეზღუდვა თანამედროვე გამოთვლითი საჭიროებებისთვის, სადაც აუცილებელია მრავალამოცანის შესრულება.

შეზღუდული მეხსიერება: DOS-ს აქვს მეხსიერების შეზღუდული რაოდენობა, რამაც შეთძლება გაართულოს დიდი პროგრამების ან რამდენიმე პროგრამის ერთდროულად გაშვება.

შეზღუდული ფაილური სისტემა: DOS-ს აქვს მარტივი ფაილური სისტემა, რომელიც არ არის ისეთი მოქნილი, როგორც თანამედროვე ფაილური სისტემები. ის ასევე არ უჭერს მხარს გაფართოებულ ფუნქციებს, როგორიცაა შეკუმშვა ან დაშიფვრა.

ბრძანების ხაზის ინტერფეისის გამოყენების უპირატესობები DOS-ში

ეფექტური: ბრძანების ხაზის ინტერფეისი საშუალებას გაძლევთ სწრაფად და ეფექტურად შეასრულოთ ბრძანებები, დაზოგოთ დრო და გაზარდოთ პროდუქტიულობა.

მოქნილი: ბრძანების ხაზის ინტერფეისი შეიძლება მორგებული იყოს ინდივიდუალურ საჭიროებებზე და პრეფერენციებზე, რაც საშუალებას იძლევა უფრო მეტი კონტროლი გამოთვლილ გარემოზე.

ხელმისაწვდომი: ბრმანების ხაზის ინტერფეისი ხელმისაწვდომია ნებისმიერი მოწყობილობიდან ტერმინალის ან ბრმანების ხაზით, რაც მას მრავალმხრივ ინსტრუმენტად აქცევს დისტანციური წვდომისა და თანამშრომლობისთვის.

ზრძანების ხაზის ინტერფეისის გამოყენების უარყოფითი მხარეები DOS-ში

რთულად შესასწავლი: ბრძანების ხაზის ინტერფეისი შეიძლება იყოს რთული შესასწავლად და დამწყებთათვის გამოსაყენებლად, რაც მოითხოვს დროისა და ძალისხმევის მნიშვნელოვან ინვესტიციას დაუფლებისთვის.

შეზღუდული ინტერაქტიულობა: ბრმანების ხაზის ინტერფეისი არის ტექსტზე დაფუმნებული ინტერფეისი, რომელიც შეიმლება შეზღუდოს მომხმარებლებისთვის, რომლებსაც ურჩევნიათ გრაფიკული ან ინტერაქტიული ინტერფეისი.

უსაფრთხოების რისკები: ბრძანების ხაზის ინტერფეისი შეიძლება იყოს დაუცველი უსაფრთხოების რისკების მიმართ, როგორიცაა მავნე პროგრამები და ვირუსები, თუ სათანადოდ დაცული და მონიტორინგის მქონე არ არის.

დასკვნა

დასასრულს გეტყვი რომ, დისკურმა ოპერაციულმა სისტემებმა (DOS) ფუნდამენტური როლი ითამაშა გამოთვლის ისტორიაში. მისი ფუნქციების და მემკვიდრეობის გაგება აუცილებელია ოპერაციული სისტემების ევოლუციის ყოვლისმომცველი გაცნობისთვის.

მადლობა ყურადღებისთვის